,,Gdybym dziś mógł wybierać miejsce, które chciałbym zajmować w ruchu, to chciałbym być zastępowym.'' - Robert Baden-Powel

Kilka słów o zastępie

Zastęp to podstawowa jednostka organizacyjna drużyny harcerskiej. Jest to grupa przyjaciół, którzy razem działają, przeżywają przygody i wspólnie się bawią. Każdy zastęp jest niepowtarzalny i każdy jego członek jest dumny z przynależenia do niego. W takiej zaprzyjaźnionej kilkuosobowej grupie zawiązują się silne więzi. Życie w zastępie powinno przygotować wszystkich do pracy w zespole, do wyrobienia cech, które są potrzebne dla członków dobrze zorganizowanej społeczności.

Każdy w zastępie powinien czuć się wyjątkowy. Zastęp powinien dostarczać możliwość rozwijania się każdemu z jego członków. Efekty działań zastępu zależą bezpośrednio od wkładu wszystkich. Talenty, umiejętności poszczególnych członków zastępu uzupełniają się, dlatego, gdy któryś z członków zastępu nie wykonuje swych zadań, zastęp zaczyna słabiej funkcjonować.

Zastęp powinien składać się z 6-8 członków, bo taka liczba osób pozwala, aby wszyscy się dobrze poznali, a jednocześnie jest wystarczająco duża, aby móc w zespole podjąć się poważnych zadań w ramach pracy całej drużyny. Wiek członków zastępu nie powinien się znacznie różnić. Idealnie jest, gdy wszyscy harcerze w zastępie są w tym samym wieku, a zastępowy jest od nich 2-3 lata starszy.

Zastęp to podstawowa, a zarazem najważniejsza jednostka w harcerstwie. Z zastępów składają się drużyny, z drużyn szczepy, a ze szczepów hufce. Jest on, tak naprawdę, fundamentem organizacji harcerskiej. Samodzielny zastęp jest w stanie funkcjonować samodzielnie, drużyny czy szczepy bez zastępów już nie.

Na czele zastępu stoi zastępowy, który wedle swojej woli, może wyznaczyć najbardziej wyróżniającego się członka zastępu na funkcję podzastępowego. Podzastępowy nie powinien wywyższać się nad innych harcerzy. Nie powinien mieć władzy wykonawczej ani ustawodawczej. Nie musi mieć wyższego stopnia niż inni członkowie zastępu. W skrajnych przypadkach może reprezentować zastęp, gdy zastępowy nie jest w stanie. Należy jednak pamiętać, że jedynym który wydaje rozkazy, prowadzi ogniska czy podpisuje sprawności jest zastępowy.

,, (…)system zastępowy nie jest jedną z wielu metod organizowania pracy skautowej, lecz jest on j e d y n ą metodą." („System Zastępowy", Roland E. Philips)

Kim jest zastępowy?

Zastępowy to specyficzna funkcja. Nie jest on dowódcą wojskowym - a rozkazuje i rządzi, nie jest nauczycielem - a uczy wielu ciekawych i pożytecznych rzeczy, nie jest rodzicem - a wychowuje. Kim więc jest? Najlepiej chyba go przyrównać do starszego brata, który chętnie dzieli się swym doświadczeniem, a może lepiej do wodza, który przoduje w zabawach, grach, różnych zajęciach i pracach, jest też przecież wzorem dla swoich harcerzy, którzy biorą z niego przykład na każdym kroku.

JEST WZOREM

Jaki będzie zastępowy tacy będą jego harcerze. Zastępowy musi rozwijać swoich harcerzy poprzez przykład własny, przez odpowiedzialność, inicjatywę, stopnie, sprawności, harce, naukę. Postawa zastępowego stoi na pierwszym miejscu. Można wymagać od harcerzy, ale samemu trzeba być zawsze w porządku i nieustannie pracować nad sobą. Szczególnie ważne jest tutaj Prawo Harcerskie. Nowy zastępowy musi przemyśleć każdy punkt prawa i znaleźć sposób jego realizacji w swoim codziennym życiu. I pamiętaj: Harcerze szybciej przejmą twoje słabości i potknięcia niż twoje zalety.

JEST WODZEM

Wódz to silny człowiek, o zdecydowanym charakterze, nie ulegający wpływom grupy, naciskom, modzie. Posiada jednak autorytety, którym wierzy i ufa, potrafi poradzić się drużynowego w różnych sprawach. Zastępowy powinien grać wodza wtedy kiedy wymaga tego sytuacja. Powinien wydać rozkaz, bez żenady, tylko konsekwentnie i pewnym głosem. Powinien też zganić harcerza gdy robi coś źle, oraz pochwalić i nagrodzić gdy robi coś dobrze. Zastępowy prowadzi harcerstwo wg. swoich planów, pomysłów, pracuje bardzo intensywnie podczas zbiórek, nie pozwala harcerkom na lenistwo, zastój, bierność — nawet przez chwilę!

JEST STARSZYM BRATEM

To znaczy, że ma czas dla każdego harcerza z osobna. Myśli o jego stopniach, sprawnościach ,o jego problemach prywatnych, dba o jego naukę. Ma czas na rozmowę ,,w cztery oczy" z każdym harcerzem. Nie jest to łatwe lecz bardzo potrzebne. Ważne aby twoi harcerze czuli w tobie oparcie. Gdy zajedzie taka potrzeba zastępowy wysłucha, otrze łzy i pocieszy. Pamiętaj aby nigdy nie poświęcać pojedynczego harcerza dla dobra sprawy. Liczy się każdy z osobna. Musisz wiedzieć , że Ty jesteś dla harcerzy, a nie oni dla ciebie.

Zasady dobrej zbiórki

1. Zasada logicznego ciągu

Najważniejsze w zbiórce to cel i adekwatne jego zrealizowanie. Logiczny ciąg można rozumieć jako ciąg zdarzeń podczas zbiórki prowadzący do osiągnięcia postawionego przez nas celu. Nie zrobimy przecież najpierw quizu z wiedzy, a potem dopiero przeprowadzimy wykład na ten temat. Postąpimy dokładnie odwrotnie, aby naszym harcerzom nie poprzewracało się w głowach. Należy pamiętać o tego typu rzeczach przy planowaniu zbiórki. Najlepszym rozwiązaniem jest dodać do zbiórki taką fabułę, aby cała zbiórka była dążeniem do jakiegoś celu (np. poszukiwaniem skarbu). Wtedy logiczny ciąg wynika z tego, że wszystkie elementy zbiórki prowadzą do jednego celu i w ten sposób łączą się.

2. Zasada 4 stałych elementów

Zbiórka zawsze powinna mieć 4 stałe elementy:
- obrzędowe rozpoczęcie (powitanie, musztra, sprawdzenie umundurowania)
- zadanie dla zastępu (gra terenowa, oglądanie filmu, szkolenie, quiz)
- gawęda z podsumowaniem (kominek lub ognisko)
- obrzędowe zakończenie zbiórki (pieśń obrzędowa, okrzyk, apel)

3. Zbiórka musi być ciekawa

Tylko ciekawa zbiórka sprawi, że harcerze przyjdą na następną, że zapamiętają przekazaną wiedzę i umiejętności i (co oczywiste) nie będą podczas zbiórki rozrabiać. Zastępowy musi dowiedzieć się, co interesuje jego harcerzy, wpleść to w zbiórkę. Jeśli harcerz interesuje się piłką nożną to musi sprawić, że zamiast pójść na mecz z kolegami przyjdzie on na zbiórkę, bo będzie dla niego ciekawsza i bardziej wartościowa. Do zbiórki warto także dodać trochę fajerwerków, elementów zaskakujących i nowych dla harcerzy.

4. Zasada przemienności form

To naturalne, że człowiek, a zwłaszcza młody, nie lubi długo trwać przy tej samej czynności (a szczególnie statycznej) i nie potrafi długo usiedzieć spokojnie i wytrwać w koncentracji. Bardziej naturalne są dla niego formy aktywności dynamicznej. Zastępowy powinien organizować podczas zbiórki w harcówce jakieś zabawy ruchowe. Nie można jednak całej zbiórki ująć w formę dynamiczną, bo jest to po pierwsze ponad fizyczne możliwości człowieka, po drugie - nie każdą wiedzę można w ten sposób przekazać. W skrócie formy statyczne i dynamiczne powinny przeplatać się podczas zbiórki. Można przyjąć zasadę szkolną – 45 minut lekcji, 15 minut przerwy.

5. Zasada zachowania tempa

Zachowanie tempa zbiórki służy podtrzymaniu napięcia, a ono z kolei zainteresowaniu uczestników zbiórką i ich zaangażowaniu w nią. Zbiórka powinna trwać tyle czasu, ile jesteśmy w stanie wypełnić przekazywaną treścią. Nie powinna się rozwlekać ani też nie powinna się spieszyć. Na końcu zbiórki musi mieć miejsce punkt kulminacyjny, który rozwiązuje całą akcję i pozostawia niedosyt harcerzom. W zachowaniu tempa zbiórki pomaga wprowadzenie fabuły. Zbliżanie się do celu fabularnego wzmaga napięcie, wpływa na nastrój przed punktem kulminacyjnym.

6. Zasada zgodności formy z treścią

Jest to dość oczywista zasada, jednak jej nieprzestrzeganie może popsuć całą zbiórkę. Jako zastępowy musisz pamiętać, że nie możesz uczyć na kominku samarytanki, czy posługiwania się mapą. W ten sposób nie dotrzesz do swoich harcerzy. Forma przekazu musi być odpowiednio dobrana do przekazywanej treści.

7. Zasada coś nowego, coś starego

Chodzi tu o to, że na zbiórce powinny znaleźć się elementy nowe, jak i zarówno te z poprzednich zbiórek. Powtarzanie starej wiedzy pomoże lepiej ją zapamiętać. Stara i nowa wiedza i umiejętności mogą być wymieszane lub też zbiórka może dzielić się na część powtórzeniową i uczącą nowych rzeczy. Nie należy po prostu atakować pamięci zbyt dużą ilością nowych informacji. Z drugiej strony nie należy marnować czasu na ustawiczne powtarzanie starych wiadomości. Należy się cały czas rozwijać.

8. Zaangażowanie każdego

Zastępowy przygotowując zbiórkę nie musi, a nawet nie powinien robić wszystkiego sam. Każdy harcerz w zastępie powinien mieć własny wkład w zbiórkę. Ktoś może przynieść mapy, ktoś przygotować prowiant, a ktoś inny ułożyć ognisko. Zbiórka musi być tak zorganizowana i przeprowadzona, aby każdy podczas niej czuł się ważny i potrzebny.

9. Zastępowy też się bawi

To właśnie on będąc starszym bratem, wzorem i wodzem oddziałuje swoją osobowością, postawą, zachowaniem na harcerzy. Nie poucza, lecz daje przykład i z tego powodu musi obcować z harcerzami. Harcerze naśladują zastępowego, choćby podświadomie, widząc, że on nie bawi się podczas zbiórki, sami nie będą się bawić i nie będą traktować tego, co robią, poważnie. Poza tym zastępowy uczestnicząc w zbiórce może lepiej dostrzec jej niedoskonałości i wyciągnąć z nich wnioski, może także lepiej obserwować swoich harcerzy i dzięki temu lepiej dostrzegać ich potrzeby oraz analizować ich zachowanie.

Formy pracy zastępu

Pierwsze pytanie jakie zadaje sobie nowy zastępowy to: Co robić ze swoim zastępem? Odpowiedź jest prosta, można robić wszystko byleby to działanie miało sens i było zgodne z Prawem Harcerskim. Przygotowując zbiórkę zastępowy musi najpierw określić cel swojego działania, a następnie dodać do tego odpowiednie formy realizacji. Jest to bardzo ważna zasada. Bez wcześniejszego skonkretyzowania celu nasza zbiórka może być bez sensu i nie nauczy niczego nowego naszych harcerzy.

W poniższej tabelce podano przykładowe cele zbiórek i formy ich realizacji:

CEL ZBIÓRKI	FORMA REALIZACJI
Nauczenie harcerzy gospodarności	Naprawa namiotów drużyny
Ćwiczenie sprawności fizycznej	Zawody pływackie na basenie
Sprawdzenie samodzielności harcerzy	Gra terenowa w nieznanym terenie
Pobudzenie ducha patriotyzmu	Spotkanie z żołnierzem AK
Służba	Pomoc przy mszy świętej

Jak widać, to co harcerze będą robić na zbiórce wynika bezpośrednio z celu zbiórki, który ustala zastępowy lub ktoś inny przygotowujący zbiórkę. Należy mieć na uwadze, że harcerze nie muszą widzieć sensu w tym co robią podczas zbiórki, musi być to dla nich ciekawe i interesujące. Za sens zbiórki odpowiada zastępowy. Formy pracy powinny być tak dobrane by realizowały postawione przez zastępowego cele oraz były zgodne z zasadami dobrej zbiórki.

„Nie czyńcie skautingu zbyt łatwym…Stawiajcie wyzwania.'' – Jan Paweł II

W poniższej tabelce przedstawione zostały przykładowe formy pracy, które można wykorzystać na zbiórkach zastępu:

Formy terenowe	Formy manualne	Formy audiowizualne
gra terenowa	rysowanie	oglądanie filmu
zwiad	malowanie	kręcenie filmu
służba	plakat	wywiad
biwak	kolaż	fotografia
rajd	totem	piosenka
olimpiada	szycie	wyjście do kina
podchody	prace ręczne	wyjście do teatru
bieg	rzeźbienie	audycja radiowa
wędrówka	budowanie	
Formy słowne	**Formy praktyczne**	**Formy towarzyskie**
scenka	pierwsza pomoc	kino
piosenka	pionierka	teatr
opowiadanie	musztra	muzeum
gawęda	składanie munduru	basen
dyskusja	orientowanie mapy	koncert
sonda	nadawanie Morse'm	lodowisko
gry słowne	gotowanie	pizza
czytanie	majsterkowanie	mecz

System stopni i sprawności

Stopień harcerski określa osiągnięty przez harcerkę/harcerza i potwierdzony podczas próby poziom dojrzałości harcerskiej.
W Stowarzyszeniu Harcerskim zdobywane są następujące stopnie:

- ochotniczka / młodzik
- tropicielka / wywiadowca
- pionierka / ćwik
- wędrowniczka / Harcerze Orli
- Harcerka Rzeczypospolitej / Harcerz Rzeczypospolitej

Wymagania można zaliczać:
- w toku pracy drużyny/zastępu
- poprzez wykonanie zadań indywidualnych,
- poprzez zdobycie odpowiednich sprawności

Dla każdego stopnia przewidziane są sprawności odpowiednim poziomie trudności, natomiast można zdobywać sprawność dowolnego stopnia trudności, bez względu na to, jaki stopień aktualnie się zdobywa. Istnieje możliwość zaliczenia zadań, które były wykonane przed otwarciem próby na sprawność (do 40% wszystkich wymagań), o ile drużynowy obserwował ich realizację i ocenił ją bardzo wysoko.

PAMIĘTAJ:

Zdobywanie stopnia/sprawności nie powinno trwać dłużej niż 1 rok (harcerze), 6 miesięcy (harcerki)

CHOĆ DECYZJĘ O ZDOBYWANIU SPRAWNOŚCI, O PODJĘCIU PRÓBY NA STOPIEŃ MUSZĄ WYPOWIEDZIEĆ TWOJE HARCERKI SAMODZIELNIE, CHOĆ MUSI BYĆ ONA WYRAZEM ICH WOLI, TO TY MUSISZ IM TO ZAPROPONOWAĆ, PODPOWIEDZIE, UMOŻLIWIĆ.

STOPIEŃ ZDOBYWANY ZBYT PÓŹNO, STOPIEŃ „WYMUSZONY", „WYMIĘTOLONY" NIE SATYSFAKCJONUJE HARCERKI, A ZANIŻONE WÓWCZAS W STOSUNKU DO WIEKU WYMAGANIA NIE POWODUJĄ JEJ WZROSTU.

PAMIĘTAJ, DRUHU/NO ZASTĘPOWA O SWOIM STOPNIU!

I jeszcze jedno:, Jeśli nie wyprzedzasz swojego zastępu o jeden stopień, to tzw. „zastęp" wasz jest, co najwyżej miłą grupą towarzyską.

System kar i nagród

Zasada pierwsza: ***"Kiepsko płaci ten, kto płaci z góry lub nigdy"***
To stare powiedzenie niesie z sobą cenną wskazówkę – należy nagradzać w miarę postępów w pracy lub natychmiast po jej wykonaniu.

Zasada druga: ***Zachowaj umiar w nagradzaniu.***
Nagradzając kogoś musimy być pewni, że nasza nagroda wpłynie na niego pozytywnie. Zbyt częste wyróżnianie tej samej osoby może nie tylko osłabiać siłę nagrody, ale również wpłynąć na negatywne nastawienia reszty grupy do wyróżnionej jednostki.

Zasada trzecia: ***Wybierz odpowiedni rodzaj nagrody.***
Generalnie rzecz biorąc atrakcyjność nagrody powinna być dostosowana do stopnia trudności zachowania.

Zasada czwarta: ***Różnicuj nagrody***
Musimy pamiętać, że określone nagrody powszednieją i wtedy szybko tracą swoją wartość. "Dobra nagroda ma zawsze odcień czegoś nieoczekiwanego, niezwykłego – nie może być powszednim składnikiem codziennej rzeczywistości". Zapobiega temu różnicowanie nagród.

Zasada piąta: ***Nie nagradzaj postaw utrwalonych.***
Zachowania stymulowane przez nagrody z czasem utrwalają się i wchodzą przysłowiowo "w krew". Jeśli zauważysz, że to, co nagradzasz zaczyna wchodzić w nawyk, ogranicz siłę i częstotliwość nagrody. Z czasem z niej zrezygnuj. Nie musisz przecież wzmacniać tych zachowań, które i tak istnieją, przy których wystarczającą rolę zaczyna odgrywać motywacja wewnętrzna.

PRZYKŁADY NAGRÓD:

- Pochwała drużynowego (np. w rozkazie);
- Wręczenie dyplomu, plakietki, odznaczenia;
- Przyznanie chusty drużyny, sprawności, stopnia, naramiennika;
- Powierzanie coraz bardziej odpowiedzialnych zadań;
- Udział w jakimś wyjeździe;
- Nadanie funkcji lub obowiązku;
- Uśmiech, gest itp.
- Uścisk dłoni przełożonego;

Kara, podobnie jak nagroda, powinna być adekwatna do stopnia przewinienia i związana z nim. Osoba ukarana powinna wiedzieć, za co ją ukarano, jakie są lub mogą być konsekwencje jej złego zachowania. Ona musi zrozumieć swój błąd. Często wystarczającą karą jest poważna rozmowa w cztery oczy z drużynowym, lub kara wybrana samodzielnie przez osobę, która zawiniła. Taka rozmowa z drużynowym na temat popełnionego błędu i jego skutków może przynieść najlepszy efekt wychowawczy. Karą nie może być praca, pomoc innym, gdyż potem działanie takie będzie utożsamiane z karą. Gdy przyjdzie harcerce czy harcerzowi ukaranemu wcześniej pracą sprzątać, spyta: "a za co?" Tak, więc kara nie może być bezmyślna, nie może być wyrazem złości drużynowego. Powinna dawać natomiast możliwość naprawienia błędu. Pamiętaj o tym, że kara powinna być stosowana zaraz po przewinieniu. Wtedy jej oddziaływanie jest najsilniejsze.
Musisz pamiętać, że tam gdzie jest silna motywacja do działania, gdzie często nadarza się sposobność do nagradzania i wiele osób jest nagrodzonych, brak nagrody może być odebrany, jako kara.

Zawsze pamiętaj, że ***"lepiej zachęcić, gorzej ganić, najgorzej karać".***

Obrzędowość zastępu

Nie ma dwóch takich samych zastępów! Każdy zastęp powinien mieć swój wyjątkowy i niepowtarzalny charakter. Na jego elementy składa się coś więcej, niż tylko mundur i wspólne zbiórki – tajemnice, wspomnienia, przeżycia, przygody, obrzędy… W Twoim zastępie powinna panować specjalna atmosfera, harcerski i specyficzny klimat. Bez tego nie można się obejść, chyba że chcesz prowadzić nudną grupę przypadkowych ludzi?

Obrzędowość to coś, co sprawia, że jesteśmy inni niż pozostali, wyróżnia nas spośród tłumu harcerzy. Jest częścią historii i tradycji, też sprawami teraźniejszymi ale również tym czym będzie żyć zastęp w przyszłości. To wspomnienia z życia Twojego zastępu zebrane w zastępowej kronice i wszystkie wspólnie spędzone chwile uwiecznione na pamiątkowych zdjęciach. To piosenki, które możecie śpiewać wiele razy, a mimo to wciąż będą nam tak samo bliskie, wciąż będą tak samo wzruszały i przypominały to, co przeżyliście razem. Obrzędowość zastępowa czyli to, czym żyjemy i co przede wszystkim tworzy atmosferę zastępu - to jego duch.

Na obrzędowość zastępu może składać się bardzo dużo rzeczy. Wystarczy ruszyć głową, wykorzystać kilka ze swoich wspaniałych pomysłów i brać się do dzieła. Im bardziej niespotykany element obrzędowości, tym większe prawdopodobieństwo, że żaden zastęp nie będzie taki, jak Twój. Oczywiście warto też pamiętać o dawnych tradycjach i utartych obrzędach, które w ciągu wieku stworzyli Twoi harcerscy bracia. Harcerskie zwyczaje są piękne!

Nazwa zastępu to podstawa. To ona wskazuje na temat obrzędowości. Wszystkie elementy muszą pasować do nazwy. Wyobraź sobie, że istnieje zastęp „Odkrywcy nieznanych lądów", a ich obrzędowa piosenka to „Krasnoludki". Nie pasuje, prawda? Obrzędowość zastępu powinna mieć jeden ustalony temat. Jak „Odkrywcy nieznanych lądów", to piosenka „Marco Polo", a w skarbcu busola i mapa. Ponadto obrzędowość zastępu powinna wiązać się choć w małych stopniu z obrzędowością drużyny. Jeśli należysz do drużyny „Dąbrowa", to pomyśl nad nazwą zastępu w stylu „Dęby" albo „Władcy Mchów". Pamiętaj o tym, żeby temat obrzędowości nie był wulgarny, obraźliwy czy prześmiewczy.

Dobra obrzędowość to żywa obrzędowość. Co to znaczy? Otóż, chodzi o to, żeby jej używać na co dzień w swoim harcerskim życiu. Po co męczyć się z wyszywaniem proporca, jeżeli odstawia się go w kąt? Po co głowić się nad tekstem piosenki, jeżeli się jej nie śpiewa? Po co robić kronikę, jeżeli zamyka się ją w szufladzie? Po co tworzyć język zastępu, jeżeli się nim nie porozumiewa? No właśnie… nikomu nie potrzebna martwa obrzędowość. Zatem niech Twój zastęp zabiera proporzec na wyjazdy, używa go na apelach, śpiewa piosenkę, uzupełnia kronikę, mówi w obrzędowym języku, otwiera czasami skarbiec. Pozwólcie obrzędowości zaistnieć w Waszym zastępie, uczyńcie ją widoczną. Dobra obrzędowość to również taka, która tworzy się samoistnie podczas pracy zastępu. Chodzi o to, by zaadaptować do obrzędowości konkretne wydarzenia, wspomnienia, przyzwyczajenia, zainteresowania.

Przykładowa lista elementów obrzędowych (nie wszystkie z nich muszą być w Twoim zastępie): nazwa, tajemnica, legenda, miejsce spotkań, strój, piosenka, znak/symbol/logo, okrzyk, skrabiec, skrytka, proporzec, pseudonuimy, kronika, szyfr, przywitanie, pożegnanie, rozpoczęcie i zakończenie zbiórki, kolor, totem, przyjęcie do zastępu, element mundurowy, bohater/patron, koszulki/bluzy, strona www, blog, forum, szyk apelowy, pląs, funkcje, pierścień na chuście, rozpoczęcie/zakończenie dnia, obrzęd przyrzeczenia harcerskiego, przyznanie stopnia, buława głosu, punktacja, sprawność zastępu, maskotka, sposób nagradzania, przyjęcie zuchów, tablica w harcówce itp.

Funkcje w zastępie

Bardzo prostą metodą do wprowadzenia dyscypliny, współodpowiedzialności za zastęp oraz wykorzystania zdolności poszczególnych harcerzy są wewnętrzne funkcje zastępu. Jeżeli jeden z harcerzy świetnie porusza się po mapie – zrób go zwiadowcą, „mapnikiem", inny jest dobry z samarytanki – sanitariusz, ma aparat, robi dobre zdjęcia – fotograf, kronikarz itp. Każdy harcerz ma wtedy swój własny, wyjątkowy ekwipunek przydatny podczas zbiórek. Funkcje w zastępie to potężny element scalający – „jestem medykiem, jestem odpowiedzialny za moich kolegów z zastępu", „jestem zwiadowcą, muszę dokładnie wiedzieć gdzie prowadzę innych".

Nawet z podstawowymi funkcjami, zastęp wybija się ponad przeciętność. Należy jednak dobrze pilnować wzorowego wypełniania swoich funkcji. Jeżeli harcerz zapomni ekwipunku na zbiórkę – ma dodatkowe zadanie. Za 3 z rzędu zapominalskie historie – traci funkcję. To naprawdę działa. To dodatkowo silny element zmuszający do samodzielnej nauki i rozwoju w konkretnym kierunku (np. sanitariusz jeździ na kursy PP by jak najlepiej spełniać swoją rolę). Każda funkcja może posiadać swój symbol i być oznaczona na mundurze – to kolejny element obrzędowy. Harcerz może pełnić więcej niż jedną funkcję jeśli jest taka potrzeba, ale należy pamiętać, żeby nie przeciążać go obowiązkami.

Przykładowa lista funkcji: skarbnik, proporcowy, sygnalista, szyfrant, sanitariusz, kucharz, kronikarz, kwatermistrz, wodzirej, topograf, ogniomistrz, fotograf, zwiadowca, znawca węzłów, pionier (budowniczy), tropiciel, botanik, webmaster, gospodarz, „igiełka” itp.